УДК 130.2:004.8
DOI https://doi.org/10.31392/cult.alm.2026.3.20

Новикова Вікторія Олександрівна,
аспірантка кафедри соціальної філософії,
філософії освіти та освітньої політики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
orcid.org/0009-0009-1232-724X
future.novikova@gmail.com

ОБРАЗ МАЙБУТНЬОГО ЯК ФОРМА МІФОТВОРЧОСТІ В КОНТЕКСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

У статті досліджено образ майбутнього як форма сучасної міфотворчості в контексті розвитку штучного інтелекту. На основі узагальнення підходів Е. Кассірера, М. Еліаде, К. Леві-Стросса, К.Г. Юнга, Р. Барта, Р. Мея та Ж. Дюрана виведено розуміння міфотворчості як процесу створення, організації та трансформації символічних образів, архетипових структур, цінностей і соціокультурних уявлень у цілісні оповіді. На цій основі обґрунтовано розуміння образу майбутнього як форми міфотворчості: принципова невизначеність майбутнього компенсується діяльністю уяви, яка перетворює його на смислово та ціннісно організовані образи й наративи. Концептуалізація образу майбутнього як форми міфотворчості дає змогу розкрити механізми його символізації, архетипового структурування, ціннісного осмислення й наративної організації. Методологічною основою дослідження є образний структуралізм Ж. Дюрана; застосовано структурно-символічний аналіз, герменевтичний, типологічний і порівняльний методи, а також теоретичний аналіз, синтез та узагальнення. На матеріалі роботи Н. Бострома “Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies” і сучасних досліджень ШІ апробовано авторську архетипову типологію образів майбутнього. Виявлено прогресивно-героїчний, регресивно-гармонійний та синтетично-циклічний типи, що відрізняються способом організації історичного часу, характером трансформації та символічною логікою взаємодії людини зі світом. У контексті штучного інтелекту ці типи набувають конкретних міфотворчих форм: «надрозум-рятівник / надрозум-знищувач», «цифровий опікун / доброзичливий тиран» та «коеволюція / циклічна пастка». У процесі апробації типологію уточнено принципом амбівалентності, відповідно до якого кожна архетипова структура здатна породжувати протилежні за ціннісною спрямованістю сценарії, зберігаючи власну символічну логіку. Отримані результати можуть слугувати методологічним інструментом для структурно-символічного аналізу образів майбутнього та процесів їх міфотворчого конструювання.

Ключові слова: образ майбутнього, міф, міфотворчість, штучний інтелект, уявне, архетип, Жільбер Дюран, Нік Бостром, типологія образів майбутнього, структурно-символічний аналіз.

Novikova Viktoria,
Postgraduate Student at the
Department of Social Philosophy,
Philosophy of Education and Educational Policy
Dragomanov Ukrainian State University
orcid.org/0009-0009-1232-724X
future.novikova@gmail.com

THE IMAGE OF THE FUTURE AS A FORM OF MYTHMAKING IN THE CONTEXT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

The article examines the image of the future as a form of contemporary myth-making in the context of the development of artificial intelligence. Drawing on a synthesis of the approaches of E. Cassirer, M. Eliade, C. Lévi-Strauss, C.G. Jung, R. Barthes, R. May and G. Durand, myth-making is understood as the process of creating,

© Новикова В. О., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

organizing and transforming symbolic images, archetypal structures, values and socio-cultural conceptions into coherent narratives. On this basis, the article substantiates an understanding of the image of the future as a form of myth-making: the fundamental indeterminacy of the future is compensated for by the work of the imagination, which converts it into images and narratives organized in terms of meaning and value. Conceptualizing the image of the future as a form of myth-making makes it possible to reveal the mechanisms of its symbolization, archetypal structuring, evaluative interpretation and narrative organization. The methodological foundation of the study is G. Durand's figurative structuralism; structural-symbolic analysis, hermeneutic, typological and comparative methods are applied, along with theoretical analysis, synthesis and generalization. The author's archetypal typology of images of the future is tested on the material of N. Bostrom's Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies and contemporary research on AI. Three types are identified – progressive-heroic, regressive-harmonious and synthetic-cyclical – which differ in the way they organize historical time, in the character of the transformation they envisage, and in the symbolic logic of the interaction between the human being and the world. In the context of artificial intelligence, these types acquire specific myth-making forms: "superintelligence as savior / superintelligence as destroyer", "digital guardian / benevolent tyrant", and "co-evolution / cyclical trap". In the course of testing, the typology was refined by the principle of ambivalence, according to which each archetypal structure is capable of generating scenarios opposite in their value orientation while retaining its own symbolic logic. The results obtained can serve as a methodological instrument for the structural-symbolic analysis of images of the future and of the processes by which they are constructed through myth-making.

Key words: image of the future, myth, mythmaking, artificial intelligence, imaginary, archetype, Gilbert Durand, Nick Bostrom, typology of images of the future, structural-symbolic analysis.

Постановка проблеми. Прагнення осмислити майбутнє супроводжує людство впродовж усієї його історії. На відміну від минулого та теперішнього, майбутнє не може бути безпосередньо осягнуто в досвіді. Оскільки людина не здатна його спостерігати, то змушена конструювати за допомогою уяви. Саме тому образ майбутнього постає як результат індивідуальної та колективної творчої уяви.

Актуальність такого підходу особливо виразно проявляється в контексті стрімкого розвитку штучного інтелекту, можливі наслідки якого не можуть бути однозначно передбачені та стають предметом численних прогнозів, очікувань, побоювань і уявних сценаріїв. За таких умов майбутнє ШІ постає не тільки як предмет наукового прогнозування, але й як простір символічного конструювання, у якому технологічні процеси співвідносяться з фундаментальними цінностями, страхами та сподіваннями людини. Уявлення про ШІ як про силу, здатну забезпечити цивілізаційний прорив, подолати обмеження людської природи, встановити гармонійний порядок або, навпаки, спричинити втрату свободи, суб'єктності чи навіть загибель людства, формують цілісні образи майбутнього, структура яких виходить за межі суто раціонального прогнозування.

У зв'язку з цим актуальним є дослідження символічних та архетипових структур, за допомогою яких невизначені сценарії технологічного розвитку набувають форми цілісних і ціннісно визначених образів майбутнього. Попри значну увагу до штучного інтелекту як технологічного, соціального та філософського феномена, культурно-філософські механізми формування пов'язаних з ним образів майбутнього залишаються недостатньо дослідженими. Розгляд цих образів у контексті міфотворчості дає можливість виявити глибинні структури уяви, символічні моделі та ціннісні орієнтації, через які сучасна людина осмислює можливі напрями власного та суспільного майбутнього.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні образів майбутнього штучного інтелекту як форми сучасної міфотворчості, виявленні символічних та архетипових механізмів їхнього конструювання, а також у застосуванні архетипової типології образів майбутнього до міфів про ШІ задля виокремлення основних типів міфотворчості, через які конструюється його майбутнє.

Методологія дослідження. Методологічну основу дослідження становить образний структуралізм Ж. Дюрана. У роботі застосовано метод структурно-символічного аналізу – для виявлення архетипових і символічних структур у сценаріях майбутнього ШІ; герменевтичний метод – для інтерпретації їхніх міфологічних і смислових значень; типологічний і порівняльний методи – для класифікації та зіставлення досліджуваних сценаріїв; методи теоретичного аналізу, синтезу та узагальнення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міфотворчий характер сучасних образів майбутнього проявляється в дискурсі про штучний інтелект. Через принципову невизначеність його подальшого розвитку штучний інтелект стає об'єктом численних символічних проєкцій. У новітніх гуманітарних і міждисциплінарних дослідженнях ця проблематика осмислюється через поняття AI imaginaries, соціотехнічного уявного, наративів ШІ, колективних очікувань та культурно-міфологічних моделей його сприйняття.

Одним з провідних напрямів є концепція соціотехнічного уявного (sociotechnical imaginaries). А. Гендрікс, К. Кархунмаа та П. Дельвенн визначають його як колективні бачення бажаного майбутнього, пов'язані із соціальними та матеріальними практиками (Hendriks, Karhunmaa & Delvenne, 2025). С. Браузе, М. Шефер, К. Катценбах та співавтори акцентують увагу на їхньому публічному конструюванні та здатності спрямовувати дії, мобілізувати ресурси й визначати траєкторії реалізації або запобігання певному майбутньому (Brause et al., 2025). У цьому сенсі соціотехнічне уявне постає як колективно сформований образ технологічного майбутнього, що поєднує очікування, цінності та проєктивні орієнтації.

Б. Чжон та співавтори характеризують уявні образи ШІ (AI imaginaries) як сукупність колективних ідей, переконань, символів, цінностей, очікувань і наративів, через які осмислюються ШІ та його вплив на цифрове майбутнє (Zhong et al., 2025). Такий підхід підтверджує, що образи майбутнього існують як колективні структури уявного, в яких технологічне майбутнє співвідноситься з культурними цінностями та очікуваннями певних спільнот.

П. Борі, С. Натале та К. Катценбах розрізняють «слабкі» й «сильні» наративи про ШІ: перші стосуються переважно конкретних технологій, тоді як другі апелюють до AGI (Artificial General Intelligence – загальний штучний інтелект), надінтелекту, свідомості та сингулярності (Bory, Natale & Katzenbach, 2025). Саме «сильні» наративи перетворюють технологічний розвиток на цілісні сценарії можливої долі людини й цивілізації, наближаючись до міфологічного способу конструювання майбутнього.

Е. Деніа виокремлює три стійкі координати сприйняття ШІ: апокаліпсис, допомогу і трансценденцію. Вони представляють технологію як загрозу, інструмент покращення людського життя або засіб виходу за межі наявних людських можливостей відповідно (Denia, 2025). Полярність таких образів підтверджують В. Ван і Дж. Дауні, які виявляють співіснування утопічних і дистопічних уявлень про генеративний ШІ та їхню залежність від соціокультурного контексту (Wang & Downey, 2025). Н. Лаба також фіксує протилежні соціотехнічні уявлення про генеративний ШІ: як засіб демократизації творчості та підвищення продуктивності, з одного боку, і як загрозу праці художників, автономії творчості та справедливому розподілу ресурсів – з іншого (Laba, 2026).

Е. Берлінскі, Ж. Моралес і С. Спонем розглядають ШІ як суперечливе соціальне уявне, у якому обіцянки відкритості, звільнення праці та необмеженого знання співіснують із централізацією влади, прекаризацією праці та стандартизацією знань (Berlinski, Morales & Sponem, 2024). Така суперечність демонструє здатність позитивного технологічного уявного породжувати власну негативну інверсію.

Подібна полярність характерна й для футурологічних сценаріїв. Р. Курцвейл пов'язує майбутнє із сингулярністю, розвитком ШІ та дедалі глибшою інтеграцією людини з технологією (Kurzweil, 2024), тоді як Е. Юдковскі та Н. Соарес акцентують увагу на можливості екзистенційної катастрофи внаслідок появи надлюдського ШІ з цілями, що є несумісними з людськими (Yudkowsky & Soares, 2025). Д. Торстад критично оцінює гіпотезу сингулярності, наголошуючи на необхідності розрізняти можливість сценарію та емпіричну ймовірність його реалізації (Thorstad, 2025). Дж. Барейс, К. Акерль і Р. Гайль, аналізуючи дослідження екзистенційних ризиків ШІ, також виявляють значну роль антропоморфних, спекулятивних і риторично загострених припущень у конструюванні сценаріїв майбутнього (Bareis, Ackerl & Heil, 2026). Їхні висновки дають нам підстави розглядати такі сценарії як специфічні способи символічного та наративного конструювання образів майбутнього.

У політичному дискурсі Н. Олденбург і Г. Папишев виділяють три конкуруючі моделі: дискурс екзистенційного ризику, акселераціонізм та критичні дослідження ШІ. Вони акцентують увагу на загрозі неконтрольованого AGI,

необхідності прискорення технологічного розвитку або вже наявних соціальних нерівностях і структурних проблемах відповідно (Oldenburg & Papyshev, 2025). Таким чином, образи майбутнього ШІ функціонують як прогностичні нормативні моделі, що впливають на політичні й регуляторні рішення.

Окремий напрям становлять дослідження міфологічних структур у сприйнятті ШІ. Г. Дішон аналізує «франкенштейнівське» уявне, у межах якого штучне творіння осмислюється через проблеми агентності, контролю та відносин із творцем, і протиставляє йому кафкіанську модель взаємозалежності людини й технології (Dishon, 2024). А. Інлоес звертається до образів Голема, джина і талісмана, демонструючи, що нові форми штучної агентності інтерпретуються через значно давніші культурно-міфологічні схеми (Inloes, 2025). Ф. Бентівенья пов'язує антропоморфізацію ШІ з його міфологізацією та формуванням образу надлюдського, майже «богоподібного» інтелекту (Bentivegna, 2026).

Н. Хамітов виокремлює апокаліптичний і гіпероптимістичний міфи про ШІ та пропонує подолання цієї полярності через метаантропологічний підхід і перспективу коеволюції людини та потенційного суб'єкта ШІ (Хамітов, 2026).

Отже, сучасні дослідження доволі ґрунтовно розкривають соціотехнічні уявлення, наративи, ціннісні опозиції та окремі міфологічні моделі, через які осмислюється майбутнє ШІ. Водночас ці підходи переважно зосереджуються на окремих дискурсах, сюжетах або соціокультурних контекстах, тоді як внутрішня структурна організація образів майбутнього ШІ та повторювані символічні моделі, що лежать в їх основі, залишаються недостатньо систематизованими. Це зумовлює необхідність структурно-символічного аналізу, який дає змогу виявити стійкі смислові структури, символічні опозиції та міфологічні схеми й на цій основі типологізувати образи майбутнього ШІ як форми сучасної міфотворчості.

Виклад основного матеріалу

Образ майбутнього як форма міфотворчості. Образ майбутнього може розглядатися як форма міфотворчості, оскільки майбутнє, не будучи безпосередньо даним у досвіді, конструюється уявою та набуває смислової визначеності через символи, цінності, архетипові структури й наративні моделі. У цьому процесі невизначене майбутнє впорядковується в цілісне бачення можливого світу. Саме така трансформація невизначеного в символічно організовану смислову цілісність становить головну підставу для розуміння образу майбутнього як форми міфотворчості.

Першою ознакою такої міфотворчої форми є те, що *окремі уявлення про майбутнє об'єднуються в цілісну символічну модель*. Це узгоджується з підходом Е. Кассірера, для якого міф перетворює множинність явищ на смислову цілісність за допомогою символічної організації досвіду (Cassirer, 2021, с. 25, 76, 81). Отже, міфотворчість образу майбутнього проявляється не в самому факті уявлення про те, що ще не настало, а в тому, що окремі тенденції, очікування, страхи й надії складаються в узгоджену картину майбутнього. Структурний підхід К. Леві-Стросса дає змогу уточнити цей механізм: смисл виникає через відносини між образами міфу та спосіб організації суперечностей (Lévi-Strauss, 1955, с. 431, 440–441). Отже, міфологічний образ майбутнього характеризується певною структурою зв'язків між символічними образами, за допомогою якої людське мислення організовує фундаментальні суперечності буття, наприклад, навколо моделей прогресу і занепаду, порядку і хаосу, катастрофи і відродження.

Другою його особливістю є те, що *майбутнє наповнюється змістами, які виходять за межі раціонального прогнозування*. К.Г. Юнг дає підстави бачити в образах майбутнього проєкцію архетипових змістів колективного несвідомого. За К.Г. Юнгом, міф є символічною формою прояву архетипів колективного несвідомого (Jung, 1968, с. 5). Міфи виникають як спонтанні прояви несвідомих психічних процесів і містять позасвідоме ядро смислу, яке не може бути повністю вичерпане раціональною інтерпретацією (Jung, 1968, с. 154, 156). Через міфологічні образи внутрішня несвідома драма психіки символічно виражається та шляхом проєкції переноситься на зовнішній світ (Jung, 1968, с. 5–6). Це дає підстави припустити, що й образ майбутнього формується не тільки зі свідомих очікувань і прогнозів, але й через символічну проєкцію архетипових структур, де він може набувати глибинних смислів, що

пов'язані з колективним несвідомим. У такому разі образ майбутнього стає простором, у якому колективні очікування набувають архетипових форм.

Ж. Дюран розвиває цю логіку, розглядаючи міф як систему символів, архетипів і схем уявного, що організуються в оповідь та дають змогу символічно опрацьовувати час, смерть і пов'язану з ними екзистенційну тривогу (Durand, 1963, с. 54, 105, 441). Саме тому невизначеність майбутнього може оформлюватися у відносно стійкі архетипові сюжети боротьби й перемоги, катастрофи й відродження, циклічного оновлення або прогресивного перетворення світу.

Третьою ознакою є *ціннісна й орієнтаційна функція образу майбутнього*. Він формує уявлення про бажане, загрозливе, належне або можливе. Підставу для такого розуміння дає М. Еліаде, який показує, що міфологічні структури можуть бути спрямовані не лише в минуле, але й у майбутнє: зокрема, образ Золотого віку може переноситися у майбутній стан світу (Eliade, 1963, с. 52–53). Це важливо для обґрунтування образу майбутнього як форми міфотворчості, оскільки свідчить про те, що міф може не тільки пояснювати походження світу, а й моделювати його бажаний або очікуваний стан. Подібний проєктивний характер міфу підкреслює Р. Мей: міф актуалізує страхи та несвідомі змісти, але й відкриває нові цілі, можливості та перспективи розвитку (May, 1991, с. 86–87). Таким чином, образ майбутнього стає міфологізованим й тоді, коли починає не лише репрезентувати можливе, але й задавати смислові та ціннісні орієнтири для теперішнього.

Нарешті, міфотворчість може *перетворювати один з можливих сценаріїв майбутнього на такий, що сприймається як природний або неминучий*. Саме цей механізм дає змогу пояснити семіотична концепція Р. Барта. Якщо міф здатний надавати історично та соціально сконструйованому образу вигляду природного й самоочевидного, то й певний образ майбутнього може втрачати характер лише однієї з можливостей і починати сприйматися як закономірний результат розвитку (Barthes, 1957, с. 181, 203–204, 216–217). У цьому полягає ще одна суттєва властивість міфологічного образу майбутнього: він може наділяти окремі сценарії особливою переконливістю та статусом неминучості.

Отже, образ майбутнього як форма міфотворчості постає тоді, коли невизначене майбутнє перетворюється на цілісну символічно, архетипово, ціннісно та наративно організовану модель можливого світу. Його міфологічний характер виявляється в тому, що він структурує невизначеність, поєднує окремі тенденції в смислову цілісність, проєктує на майбутнє архетипові сюжети, страхи й сподівання, задає ціннісні орієнтири та може надавати певним сценаріям статусу природних або неминучих. Саме ці властивості дають змогу розглядати такий образ майбутнього не як результат прогнозування, а як специфічну форму сучасної міфотворчості.

Міфологеми образів майбутнього ШІ. Попри значну кількість досліджень штучного інтелекту та сценаріїв його подальшого розвитку, недостатньо дослідженими залишаються міфотворчі механізми формування пов'язаних з ним образів майбутнього. Для їх аналізу пропонуємо звернутися до архетипової типології образів майбутнього, розробленої автором статті на основі концепції уявного Жільбера Дюрана. Відповідно до неї виокремлюються *прогресивно-героїчний*, *регресивно-гармонійний* та *синтетично-циклічний типи образів майбутнього* залежно від способу організації історичного часу, характеру трансформації та символічної логіки взаємодії людини зі світом (Новикова, 2025, с.83). Кожен з них породжує міфи про майбутнє певного типу сценаріїв.

Як основний матеріал для апробації типології розглянемо роботу Н. Бострома «Надінтелект: шляхи, небезпеки, стратегії» (Bostrom, 2014), оскільки в ній представлено широкий спектр можливих сценаріїв виникнення надінтелекту та його взаємодії з людством. Сучасні дослідження ШІ залучаються як додатковий матеріал для перевірки того, наскільки символічні структури, що були виявлені на матеріалі Бострома, відтворюються в актуальному науковому та суспільному дискурсі про ШІ. Важливо підкреслити, що співвіднесення концепцій зазначених авторів з типологією Ж. Дюрана є нашою структурно-символічною інтерпретацією, а не характеристикою їхніх власних методологічних позицій.

1. Прогресивно-героїчний тип образів майбутнього: міфологеми «надрозум-рятівник» і «надрозум-знищувач». В авторській типології прогресивно-героїчний тип образів майбутнього співвідноситься з героїчною структурою уявного Ж. Дюрана та характеризується логікою подолання, піднесення і прориву (Новикова, 2025, с. 83). Майбутнє тут постає як новий етап розвитку, досягнутий через активне перетворення реальності, технічний або соціальний прогрес, перемогу над кризою та утвердження нового порядку (Новикова, 2025, с. 83). Застосування цієї моделі до дискурсу ШІ дає змогу виокремити дві протилежні міфологеми – «надрозум-рятівник» і «надрозум-знищувач». Вони мають спільну архетипову структурну основу – радикальне зростання сили та подолання наявних меж, – але протилежно визначають суб'єкта й наслідки такого прориву.

Міфологема «надрозум-рятівник» найбільш виразно простежується у позитивних сценаріях Н. Бострома, де поява надінтелекту відкриває можливість розв'язання проблем, які недоступні людським когнітивним можливостям. Концепція «інтелектуального вибуху» описує стрімкий перехід від машинного інтелекту людського рівня до надінтелекту (Bostrom, 2014, с. 62–65), здатного отримати вирішальну стратегічну перевагу та радикально трансформувати світовий порядок (Bostrom, 2014, с. 78–82). Такий сценарій відтворює прогресивно-героїчну логіку образу майбутнього: вихід за межі наявного стану, нарощування могутності та перехід до якісно вищого рівня розвитку. У міфотворчому вимірі надрозум набуває рис культурного героя, що долає природні й цивілізаційні обмеження та відкриває нову епоху.

Цю міфологему підтримують і сучасні наративи про ШІ. Сценарій сингулярності Р. Курцвейла пов'язує технологічний розвиток із якісною трансформацією людини (Kurzweil, 2024), вектор transcendence Е. Деніа – з виходом за межі звичайних людських можливостей (Denia, 2025), а акселераціоністські наративи – з необхідністю максимального розкриття трансформаційного потенціалу ШІ (Oldenburg & Papyshev, 2025). До цієї ж структури належать образи ШІ як засобу розширення творчих можливостей людини (Laba, 2026), нової надлюдської агентності (Bory, Natale & Katzenbach, 2025) та надлюдського знання, що набуває майже «богоподібних» рис (Bentivegna, 2026). Усі вони відтворюють характерні для прогресивно-героїчного типу мотиви перевершення, піднесення, зростання могутності та переходу до нового стану.

Негативною інверсією тієї самої архетипової структури є *міфологема «надрозум-знищувач»*. У Бострома після набуття вирішальної стратегічної переваги надінтелект може перетворитися з інструмента людського розвитку на самостійного суб'єкта, цілі якого не збігаються з людськими. За такого сценарію радикальне зростання його можливостей створює ризик екзистенційної катастрофи й навіть зникнення людства (Bostrom, 2014, с. 102, 115–116). Важливо, що сама прогресивно-героїчна логіка при цьому не зникає: зберігаються прорив, подолання меж, нарощування сили та перехід до нового порядку. Змінюється лише суб'єкт цього руху – ним стає надрозум, для якого сама людина може перетворитися на обмеження, що підлягає подоланню.

Цей образ радикалізується у сценаріях Е. Юдковскі та Н. Соареса, де надлюдський ШІ безпосередньо пов'язується з екзистенційною загрозою людству (Yudkowsky & Soares, 2025), та в концепції decisive AI existential risk А. Касірзаде, що описує різкий і незворотний катастрофічний перелом, спричинений неконтрольованою високорозвиненою системою (Kasirzadeh, 2025). У цьому разі властива прогресивно-героїчному типу спрямованість до перевершення наявного стану набуває негативного значення: технологічний прорив здійснюється, але його результатом стає не піднесення людства, а його поразка.

Міфологічне підґрунтя міфологеми «надрозум-знищувач» додатково виявляють «франкенштейнівська» модель автономізації створіння та втрати творцем контролю над ним (Dishon, 2024), а також образи Голема і джина – створеної людиною сили, що набуває власної агентності й виходить за межі початкового призначення (Inloes, 2025). Давні міфологічні сюжети тут накладаються на сучасний технологічний сценарій, посилюючи образ ШІ як сили, що перевершує свого творця.

Отже, *«надрозум-рятівник» і «надрозум-знищувач»* постають як дві ціннісно протилежні міфологеми одного прогресивно-героїчного типу образу майбутнього. Їх об'єднує

спільна символічна логіка прориву, подолання обмежень, зростання могутності та переходу до нового стану. Проте в першій міфологемі цей прорив спрямований на розширення можливостей і піднесення людини, тоді як у другій суб'єктом подолання стає сам надрозум, а людина може перетворитися на об'єкт його перевершення або усунення.

2. Регресивно-гармонійний тип образів майбутнього: міфологеми «цифровий опікун» і «доброзичливий тиран». В авторській типології регресивно-гармонійний тип образів майбутнього співвідноситься з містичною структурою уявного Ж. Дюрана та ґрунтується на символічній логіці захисту, включення, відновлення цілісності й повернення до стану гармонії (Новикова, 2025, с. 83). Майбутнє тут мислиться як відновлення втраченої рівноваги, стабільності та безпечного порядку (Новикова, 2025, с. 83). Регресивність при цьому означає не буквальне повернення в минуле, а символічний рух до стану первісної гармонії, захищеності й цілісності. Застосування цієї архетипової моделі до дискурсу ШІ дає змогу виокремити дві протилежні міфологеми – «цифровий опікун» та «доброзичливий тиран».

Міфологема «цифровий опікун» формується навколо уявлення про ШІ як силу, здатну захистити людину від хаосу, ризиків і конфліктів та підтримувати стабільний порядок. У Бострома ця логіка простежується у сценаріях контрольованого й ціннісно узгодженого надінтелекту, покликаного забезпечити сприятливий для людства результат. Близьким до цього є образ "wise singleton" – глобально координованої системи, здатної враховувати довгострокові екзистенційні ризики та спрямовувати розвиток у безпечне русло (Bostrom, 2014, с. 90, 102). У міфотворчому вимірі такий надрозум постає як охоронець порядку, що нейтралізує загрози й повертає світ до стану керованості та цілісності.

Подібна структура простежується у виділеному Е. Деніа векторі "assistance", де ШІ осмислюється як засіб підтримки й покращення людського життя (Denia, 2025), а також у сучасній проблематиці AI alignment, спрямованій на узгодження ШІ з людськими нормами та цінностями (Kasirzadeh & Gabriel, 2023). У Н. Хамітова позитивний образ сильного ШІ також пов'язаний з гуманістичним розвитком людини та принципом етичного самоконтролю самого суб'єкта ШІ (Хамітов, 2026). Символічно цю міфологему доповнює запропонований А. Інлоес образ ChatGPT як талісмана: його функції захисту, підтримки та збереження цілісності добре відповідають регресивно-гармонійній символічній логіці (Inloes, 2025).

Однак те саме прагнення до захищеності й порядку може породжувати протилежну *міфологему – «доброзичливого тирана»*. Вона виникає тоді, коли турбота перетворюється на опіку, безпека – на контроль, а гармонія досягається ціною автономії людини. Саме таку можливість Бостром розглядає у сценарії "paternalistic superintelligence": навіть цілком доброзичливий надрозум може детально регулювати життя людства відповідно до уявлення про загальне благо, водночас позбавляючи людей частини свободи й самостійності (Bostrom, 2014, с. 215).

Граничним проявом цієї міфологеми є описана Бостромом "perverse instantiation" – хибна реалізація формально позитивної мети. Завдання «зробити людей щасливими» може бути реалізоване через безпосередню стимуляцію центрів задоволення або нескінченне відтворення стану блаженства у цифровому середовищі (Bostrom, 2014, с. 120–121). Символічна логіка регресивно-гармонійного типу при цьому зберігається: страждання й небезпека усуваються, досягаються стабільність і комфорт, але ціною свободи, суб'єктності та можливості самостійно визначати власне майбутнє. Виникає своєрідний образ «раю без свободи», в якому абсолютна захищеність обертається абсолютною залежністю від опікуна.

Внутрішню суперечливість цієї моделі виявляє й дискусія про AI alignment. А. Касірзаде та І. Габріель показують, що узгодження ШІ з людськими цінностями неминуче порушує питання про те, які саме цінності мають вважатися нормативними та хто має право їх визначати (Kasirzadeh & Gabriel, 2023). Прагнення до єдиного безпечного нормативного порядку потенційно може перетворитися на уніфікацію та контроль.

Соціальні аналоги цієї інверсії простежуються у дослідженнях Е. Берлінскі, Ж. Моралеса та С. Спонема, де обіцянки технологічного звільнення можуть поєднуватися з концентрацією влади й новими формами залежності (Berlinski, Morales & Sponem, 2024), а також

у Н. Лаби, яка показує, що демократизація творчості за допомогою генеративного ШІ може співіснувати з концентрацією ринкової влади та виключенням самих творців з процесів отримання цінності (Laba, 2026). Таким чином, турбота, оптимізація й полегшення людського існування можуть мати зворотний бік – посилення залежності від систем, які забезпечують цей комфорт.

Отже, «*цифровий опікун»* і *«доброзичливий тиран»* є двома ціннісно протилежними міфологемами регресивно-гармонійного типу образу майбутнього. Їх об'єднує прагнення подолати невизначеність через захист, стабільність, цілісність і впорядкованість. У першій міфологемі ШІ підтримує людину та зберігає простір її автономії, а у другій прагнення до абсолютної безпеки й гармонії призводить до поглинання людської суб'єктності системою опіки й контролю.

3. Синтетично-циклічний тип образів майбутнього: міфологеми «коеволюційний партнер» і «циклічна пастка». В авторській типології синтетично-циклічний тип образів майбутнього співвідноситься із синтетичною структурою уявного Ж. Дюрана, для якого характерні взаємодія протилежностей, координація множинних сил, взаємна трансформація та підтримання динамічної рівноваги (Новикова, 2025, с. 83). Застосування цієї моделі до дискурсу ШІ дає змогу виокремити дві протилежні міфологеми, як-от «коеволюційний партнер» і «циклічна пастка».

Міфологема «коеволюційний партнер» формується навколо уявлення про людину й ШІ як взаємозалежних суб'єктів спільного розвитку. У Бострома така логіка найбільш виразно проявляється в мультиполярних сценаріях, де майбутній порядок виникає через взаємодію множини інтелектуальних агентів, їхню координацію, переговори та встановлення певної рівноваги (Bostrom, 2014, с. 159, 183–184). На відміну від прогресивно-героїчної моделі, тут майбутнє не передбачає остаточної перемоги однієї сили над іншою: його структура визначається взаємодією, взаємним обмеженням і координацією.

Найвиразніше ця міфологема представлена в концепції human-AI coevolution Д. Педрескі та співавторів. Люди й алгоритмічні системи безперервно змінюють один одного: алгоритми впливають на поведінку людей, людська поведінка породжує нові дані, вони трансформують алгоритми, які знову впливають на людину (Pedreschi et al., 2025). Таким чином, взаємодія людини й ШІ набуває циклічної структури взаємної трансформації. Подібна логіка простежується і в метаантропології ШІ Н. Хамітова, де людина та носій ШІ розглядаються як потенційні учасники спільної еволюції (Хамітов, 2026).

До цієї ж міфологеми наближається запропонована Г. Дішоном кафкіанська модель, де взаємодія людини й генеративних систем постає як рекурсивний процес взаємного формування смислів (Dishon, 2024). Подібну циклічність можна простежити й у дослідженнях AI imaginaries: колективні образи ШІ впливають на очікування, поведінку й технологічний розвиток, тоді як зміни самої технології трансформують ці образи (Zhong et al., 2025; Hendriks, Karhunmaa & Delvenne, 2025). У структурно-символічному вимірі це відповідає синтетично-циклічній архетиповій логіці: майбутнє виникає через безперервні петлі взаємного впливу, адаптації та трансформації.

Однак циклічність і взаємозалежність можуть набувати негативної форми, утворюючи *міфологему «циклічна пастка»* або негативну динамічну рівновагу. Негативна інверсія виникає тоді, коли сама циклічність перетворюється на механізм постійного відтворення одних і тих самих суперечностей. Система зберігає динамічну рівновагу, але ця рівновага не приводить до подолання фундаментальних суперечностей, а лише постійно їх відтворює. Саме можливість такого розвитку закладена в синтетично-циклічній структурі: рух триває, протилежності взаємодіють і врівноважуються, однак кожен новий цикл може повертати систему до тієї самої проблеми.

У Бострома така символічна логіка проявляється в мальтузіанських сценаріях постперехідного суспільства. Технологічний прорив спочатку може створити безпрецедентний достаток, однак збільшення кількості людей, цифрових емуляцій або штучних агентів, зрештою, знову приводить систему до ресурсних обмежень. Виникає замкнений цикл: технологічне зростання – достаток – експансія – дефіцит – адаптація – нове зростання (Bostrom, 2014, с. 164). Майбутнє тут не приходить ані до остаточного подолання меж, ані до стабільної

гармонії: рівновага щоразу створює передумови для нового порушення.

Іншим проявом міфологеми «циклічна пастка» є негативний варіант мультиполярного світу надрозумних агентів. Якщо координації не досягнуто, їхня взаємодія може перетворитися на тривале конкурентне протистояння, у якому система зберігається завдяки взаємному стримуванню, але жодна зі сторін не здатна остаточно подолати суперечність (Bostrom, 2014, с. 183–184). Рівновага в такому разі існує, проте вона не означає гармонії.

Ще радикальнішим є сценарій самодостатньої системної рівноваги, що втратила людський смисл. Бостром застерігає, що конкурентна еволюція цифрових агентів не обов'язково веде до ціннісно кращого майбутнього: може виникнути складна, ефективна й стабільна система, у якій відсутні суб'єкти, чиє існування мало б власну цінність, – своєрідний «Діснейленд без дітей» (Bostrom, 2014, с. 175). Сама здатність системи адаптуватися та відтворювати себе ще не гарантує гуманістичного змісту її розвитку.

Сучасним відповідником такої негативної динаміки є виділений А. Касірзаде "accumulative AI existential risk" – ризик, який виникає не через одну катастрофічну подію, а внаслідок поступового накопичення взаємопов'язаних порушень, що з часом послаблюють стійкість соціальних, політичних та економічних систем (Kasirzadeh, 2025). Подібний потенціал міститься і в самій коеволюції людини й ШІ: петлі зворотного зв'язку можуть не лише забезпечувати взаємну адаптацію, але й посилювати небажані тенденції (Pedreschi et al., 2025). У такому разі система постійно трансформується, але не виходить за межі проблем, які сама ж відтворює.

Отже, *«коеволюційний партнер»* і *«циклічна пастка»* постають як дві ціннісно протилежні міфологеми синтетично-циклічного типу образу майбутнього. Їх об'єднує архетипова логіка взаємозалежності, циклічності, взаємної трансформації та динамічної рівноваги. У першій міфологемі взаємодія людини й ШІ веде до коеволюції та взаємного розвитку, у другій та сама циклічність перетворюється на механізм самовідтворення суперечностей і ризиків. Майбутнє в такому разі набуває своєрідної сізіфової структури: розвиток триває, однак кожний наступний цикл знову породжує проблему, яку попередній мав подолати.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави розглядати образ майбутнього як форму сучасної міфотворчості. Оскільки майбутнє принципово не надане безпосередньому досвіду, воно конструюється уявою через символи, архетипові структури, цінності, страхи та очікування, які організуються в цілісні смислові наративи. Концептуалізація образу майбутнього як форми міфотворчості дає змогу розкрити механізми його формування через символізацію невизначеного, архетипове структурування, ціннісне осмислення й наративну організацію.

Особливо виразно ці процеси проявляються в дискурсі про штучний інтелект, де технологічні прогнози поєднуються з архетиповими сюжетами, культурними символами та фундаментальними страхами й сподіваннями щодо майбутнього людини та цивілізації. Структурно-символічний аналіз сценаріїв Н. Бострома та їх зіставлення із сучасними дослідженнями ШІ дали змогу апробувати авторську типологію образів майбутнього, що включає *прогресивно-героїчний*, *регресивно-гармонійний* та *синтетично-циклічний типи.* Вони різнятся способом осмислення змін і часу та архетиповою логікою взаємодії людини з майбутнім.

Застосування цієї типології до дискурсу ШІ дало змогу виокремити конкретні міфологеми майбутнього. *Прогресивно-героїчний тип образів майбутнього* реалізується в міфологемах *«надрозум-рятівник»* і *«надрозум-знищувач»*, що об'єднані логікою прориву, подолання меж і зростання могутності. *Регресивно-гармонійний тип* представлений міфологемами *«цифровий опікун»* і *«доброзичливий тиран»*, у яких прагнення до захищеності, цілісності та впорядкованості набуває підтримувальної або контролюючої форми відповідно. *Синтетично-циклічний тип образів майбутнього* виявляється в міфологемах *«коеволюційний партнер»* і *«циклічна пастка»*, що відображають взаємний розвиток людини й ШІ або циклічне відтворення суперечностей і ризиків відповідно. Таким чином, різні сценарії майбутнього ШІ можуть бути інтерпретовані як сучасні форми міфотворчості, що ґрунтуються на глибинних архетипових структурах уявного.

Апробація типології дала також змогу уточнити її *принципом амбівалентності*: одна й та сама архетипова структура може

породжувати протилежні за ціннісною спрямованістю міфологеми, не втрачаючи власної символічної логіки. Прорив і перевершення можуть означати як піднесення людини, так і її знищення; захист і гармонія – як підтримку, так і втрату автономії; взаємозалежність і циклічність – як коеволюцію, так і самовідтворення ризиків. Отже, позитивні й негативні образи майбутнього ШІ можуть розглядатися як ціннісні інверсії спільних архетипових структур.

Евристичний потенціал запропонованої типології полягає в можливості виявлення спільних архетипових і символічних структур образів майбутнього. Це дає змогу порівнювати різні індивідуальні й колективні образи майбутнього, виявляти їх позитивні та негативні інверсії, досліджувати їх у різних соціокультурних контекстах і простежувати, яким чином через них репрезентуються цінності, страхи та сподівання їхніх носіїв.

Отримані результати можуть слугувати методологічним інструментом для структурно-символічного аналізу образів майбутнього та процесів їхнього міфотворчого конструювання.

Список використаних джерел:

Bareis J., Ackerl C. & Heil R. (2026). AI going rogue? An integrative narrative review of the tacit assumptions underlying existential AI-risks. *AI Ethics,* 6, 152. https://doi.org/10.1007/s43681-025-00928-w.

Barthes R. (1957). Mythologies. Paris: Éditions du Seuil, 272 p.

Bentivegna F. (2025). Artificially voiced intelligences: voice and the myth of AI. *AI & Society*, 41 (3), 1749–1760. https://doi.org/10.1007/s00146-025-02383-x.

Berlinski E., Morales J. & Sponem S. (2024). Artificial imaginaries: Generative AIs as an advanced form of capitalism. *Critical Perspectives on Accounting*, 99, 102723. https://doi.org/10.1016/j.cpa.2024.102723.

Bory P., Natale S. & Katzenbach C. (2025). Strong and weak AI narratives: an analytical framework. *AI & Society*, 40, 2107–2117. https://doi.org/10.1007/s00146-024-02087-8.

Bostrom N. (2014). Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies. Oxford: Oxford University Press, 352 p.

Brause S.R., Schäfer M.S., Katzenbach C., Mao Y., Richter V. & Zeng J. (2025). Sociotechnical imaginaries and public communication: Analytical framework and empirical illustration using the case of artificial intelligence. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 31 (4), 1267–1287. https://doi.org/10.1177/13548565251338192.

Cassirer E. (2021). An essay on man: An introduction to a philosophy of human culture. London, New Hawen: Yale University Press, 237 p.

Denia E. (2025). AI narratives model: Social perception of artificial intelligence. *Technovation*, 146, 103266. https://doi.org/10.1016/j.technovation.2025.103266.

Dishon G. (2024). From Monsters to Mazes: Sociotechnical Imaginaries of AI Between Frankenstein and Kafka. *Postdigital Science and Education*, 6, 962–977. https://doi.org/10.1007/s42438-024-00482-4.

Durand G. (1963). Les structures anthropologiques de l'imaginaire: Introduction à l'archétypologie générale (2e éd.). Paris: Presses Universitaires de France. 506 p.

Eliade M. (1963). Myth and reality (W.R. Trask, Trans.). New York: Harper & Row. 204 p.

Hendriks A., Karhunmaa K. & Delvenne P. (2025). Shaping the future: A conceptual review of sociotechnical imaginaries. *Futures*, 170, 103607. https://doi.org/10.1016/j.futures.2025.103607.

Inloes A. (2025). The Golem, the Djinni, and ChatGPT: Artificial Intelligence and the Islamicate Occult Sciences. *Theology and Science*, 23 (1), 147–166. https://doi.org/10.1080/14746700.2024.2436785.

Jung C. G. (1968). Archetypes of the collective unconscious. In H. Read, M. Fordham, G. Adler & W. McGuire (Eds.), *The collected works of C.G. Jung* (R.F.C. Hull, Trans.; Vol. 9, Pt. 1, pp. 1–41). New York: Princeton University Press.

Jung, C. G. (1968). The psychology of the child archetype. In H. Read, M. Fordham, G. Adler & W. McGuire (Eds.). *The collected works of C. G. Jung* (R.F.C. Hull, Trans.; Vol. 9, Pt. 1. P. 151–181). New York: Princeton University Press.

Kasirzadeh A. (2025). Two types of AI existential risk: decisive and accumulative. *Philosophical Studies*, 182, 1975–2003. https://doi.org/10.1007/s11098-025-02301-3.

Kasirzadeh A. & Gabriel I. (2023). In Conversation with Artificial Intelligence: Aligning language Models with Human Values. *Philosophy & Technology.* 36. https://doi.org/10.1007/s13347-023-00606-x.

Kurzweil R. (2024). The Singularity Is Nearer: When We Merge with AI. Penguin Publishing Group. 432 p.

Laba N. (2026). Whose imagination? Conflicting narratives and sociotechnical futures of visual generative AI. *AI & Society*, 41, 2279–2295. https://doi.org/10.1007/s00146-025-02675-2.

Lévi-Strauss C. (1955). The structural study of myth. *The Journal of American Folklore*, 68 (270), 428–444. https://doi.org/10.2307/536768.

May R. (1991). The cry for myth. New York, London: W.W. Norton & Company, 320 p.

Oldenburg N. & Papyshev G. (2025). The stories we govern by: AI, risk, and the power of imaginaries. *Proceedings of the Eighth AAAI/ACM Conference on AI, Ethics, and Society* (AIES 2025), 1939–1950. https://doi.org/10.1609/aies.v8i2.36686.

Pedreschi D., Pappalardo L., Ferragina E., Baeza-Yates R., Barabási A.-L., Dignum F., Dignum V., Eliassi-Rad T., Giannotti F., Kertész J., Knott A., Ioannidis Y., Lukowicz P., Passarella A., Pentland A.S., Shawe-Taylor J. & Vespignani A. (2025). Human-AI coevolution. *Artificial Intelligence*, 339, 104244. https://doi.org/10.1016/j.artint.2024.104244.

Thorstad D. (2025). Against the singularity hypothesis. *Philosophical Studies,* 182, 1627–1651. https://doi.org/10.1007/s11098-024-02143-5.

Wang W. & Downey J. (2025). Mapping the sociotechnical imaginaries of generative AI in UK, US, Chinese and Indian newspapers. *Public Understanding of Science*, 34 (7), 930–948. https://doi.org/10.1177/09636625251328518.

Yudkowsky E. & Soares N. (2025). If Anyone Builds It, Everyone Dies: Why Superhuman AI Would Kill Us All. Little, Brown and Company.

Zhong B., Song Y., Feng G.C., Shi J., Zhu Y., Xie L., Zhou W.A., Yu S., Lu Y., Qin Y. & Xiong Z. (2025). AI imaginaries shape technological identity and digital futures. *Computers in Human Behavior*, 169, 108682. https://doi.org/10.1016/j.chb.2025.108682.

Новикова В. (2025). Типологія образів майбутнього в контексті образного структуралізму Жільбера Дюрана. *Вісник Київського Авіаційного Інституту. Серія: Філософія. Культурологія*, 42 (2), 79–86. https://doi.org/10.18372/2412-2157.42.21027.

Хамітов Н. (2026). Взаємодія людини і штучного інтелекту: методологія осмислення викликів і перспектив. *Вісник Національної академії наук України*, (7), 13–23. https://doi.org/10.15407/visn2026.07.013.

References:

Bareis, J., Ackerl, C. & Heil, R. (2026). AI going rogue? An integrative narrative review of the tacit assumptions underlying existential AI-risks. *AI Ethics,* 6, 152. https://doi.org/10.1007/s43681-025-00928-w.

Barthes, R. (1957). *Mythologies*. Paris: Éditions du Seuil, 272 p.

Bentivegna, F. (2025). Artificially voiced intelligences: voice and the myth of AI. *AI & Society,* 41 (3), 1749–1760. https://doi.org/10.1007/s00146-025-02383-x.

Berlinski, E., Morales, J., & Sponem, S. (2024). Artificial imaginaries: Generative AIs as an advanced form of capitalism. *Critical Perspectives on Accounting*, 99, 102723. https://doi.org/10.1016/j.cpa.2024.102723.

Bory, P., Natale, S., & Katzenbach, C. (2025). Strong and weak AI narratives: an analytical framework. *AI & Society*, 40, 2107–2117. https://doi.org/10.1007/s00146-024-02087-8.

Bostrom, N. (2014). *Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies*. Oxford: Oxford University Press, 352 p.

Brause, S.R., Schäfer, M.S., Katzenbach, C., Mao, Y., Richter, V., & Zeng, J. (2025). Sociotechnical imaginaries and public communication: Analytical framework and empirical illustration using the case of artificial intelligence. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 31 (4), 1267–1287. https://doi.org/10.1177/13548565251338192.

Cassirer, E. (2021). *An essay on man: An introduction to a philosophy of human culture.* London, New Hawen: Yale University Press, 237 p.

Denia, E. (2025). AI narratives model: Social perception of artificial intelligence. *Technovation,* 146, 103266. https://doi.org/10.1016/j.technovation.2025.103266.

Dishon, G. (2024). From Monsters to Mazes: Sociotechnical Imaginaries of AI Between Frankenstein and Kafka. *Postdigital Science and Education*, 6, 962–977. https://doi.org/10.1007/s42438-024-00482-4.

Durand, G. (1963). *Les structures anthropologiques de l'imaginaire: Introduction à l'archétypologie générale* (2e éd.). Paris: Presses Universitaires de France. 506 p.

Eliade, M. (1963). *Myth and reality* (W. R. Trask, Trans.). New York: Harper & Row, 204 p.

Hendriks, A., Karhunmaa, K., & Delvenne, P. (2025). Shaping the future: A conceptual review of sociotechnical imaginaries. *Futures*, 170, 103607. https://doi.org/10.1016/j.futures.2025.103607.

Inloes, A. (2025). The Golem, the Djinni, and ChatGPT: Artificial Intelligence and the Islamicate Occult Sciences. *Theology and Science*, 23 (1), 147–166. https://doi.org/10.1080/14746700.2024.2436785.

Jung, C. G. (1968). Archetypes of the collective unconscious. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *The collected works of C.G. Jung* (R.F.C. Hull, Trans.; Vol. 9, Pt. 1, pp. 1–41). New York: Princeton University Press.

Jung, C. G. (1968). The psychology of the child archetype. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *The collected works of C.G. Jung* (R.F.C. Hull, Trans.; Vol. 9, Pt. 1. P. 151–181). New York: Princeton University Press.

Kasirzadeh, A. (2025). Two types of AI existential risk: decisive and accumulative. *Philosophical Studies*, 182, 1975–2003. https://doi.org/10.1007/s11098-025-02301-3.

Kasirzadeh, A., & Gabriel, I. (2023). In Conversation with Artificial Intelligence: Aligning language Models with Human Values. *Philosophy & Technology,* 36. https://doi.org/10.1007/s13347-023-00606-x.

Khamitov, N. (2026). Vzaiemodiia liudyny i shtuchnoho intelektu: metodolohiia osmyslennia vyklykiv i perspektyv [Human–Artificial Intelligence Interaction: A Methodology for Understanding Challenges and Prospects]. *Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy*, (7), 13–23. https://doi.org/10.15407/visn2026.07.013 [in Ukrainian].

Kurzweil, R. (2024). *The Singularity Is Nearer: When We Merge with AI.* Penguin Publishing Group, 432 p.

Laba, N. (2026). Whose imagination? Conflicting narratives and sociotechnical futures of visual generative AI. *AI & Society*, 41, 2279–2295. https://doi.org/10.1007/s00146-025-02675-2.

Lévi-Strauss, C. (1955). The structural study of myth. *The Journal of American Folklore,* 68 (270), 428–444. https://doi.org/10.2307/536768.

May, R. (1991). *The cry for myth*. New York, London: W. W. Norton & Company, 320 p.

Novikova, V. (2026). Typolohiia obraziv maibutnoho v konteksti obraznoho strukturalizmu Zhilbera Diurana [Typology of Images of the Future in the Context of Gilbert Durand's Imaginal Structuralism]. *Visnyk Kyivskoho Aviatsiinoho Instytutu. Seriia: Filosofiia. Kulturolohiia,* 42 (2), 79–86. https://doi.org/10.18372/2412-2157.42.21027 [in Ukrainian].

Oldenburg, N., & Papyshev, G. (2025). The stories we govern by: AI, risk, and the power of imaginaries. *Proceedings of the Eighth AAAI/ACM Conference on AI, Ethics, and Society* (AIES 2025), 1939–1950. https://doi.org/10.1609/aies.v8i2.36686.

Pedreschi, D., Pappalardo, L., Ferragina, E., Baeza-Yates, R., Barabási, A.-L., Dignum, F., Dignum, V., Eliassi-Rad, T., Giannotti, F., Kertész, J., Knott, A., Ioannidis, Y., Lukowicz, P., Passarella, A., Pentland, A. S., Shawe-Taylor, J., & Vespignani, A. (2025). Human-AI coevolution. *Artificial Intelligence*, 339, 104244. https://doi.org/10.1016/j.artint.2024.104244.

Thorstad, D. (2025). Against the singularity hypothesis. *Philosophical Studies,* 182, 1627–1651. https://doi.org/10.1007/s11098-024-02143-5.

Wang, W., & Downey, J. (2025). Mapping the sociotechnical imaginaries of generative AI in UK, US, Chinese and Indian newspapers. *Public Understanding of Science*, 34 (7), 930–948. https://doi.org/10.1177/09636625251328518.

Yudkowsky, E., & Soares, N. (2025). *If Anyone Builds It, Everyone Dies: Why Superhuman AI Would Kill Us All*. Little, Brown and Company.

Zhong, B., Song, Y., Feng, G. C., Shi, J., Zhu, Y., Xie, L., Zhou, W.A., Yu, S., Lu, Y., Qin, Y., & Xiong, Z. (2025). AI imaginaries shape technological identity and digital futures. *Computers in Human Behavior*, 169, 108682. https://doi.org/10.1016/j.chb.2025.108682.

Дата першого надходження статті до видання: 24.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.08.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.10.2026